

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Деточки Ольги Михайлівни
на тему «Мистецтво тонкої кераміки Великобританії кінця
XVIII – початку XX століть: основні художньо-промислові центри,
специфіка формотворення та декорування»,
поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 02 Культура і мистецтво
за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація**

Актуальність теми дослідження. Дослідження Деточки Ольги Михайлівни «Мистецтво тонкої кераміки Великобританії кінця XVIII – початку XX століть: основні художньо-промислові центри, специфіка формотворення та декорування» сприяє виявленню джерел інспірацій формотворення і декорування тонкокерамічних виробів Європи (XIX – початку XX ст.) та України (класичної доби розвитку мистецтва фарфору-фаянсу кінця XVIII – початку XX століть).

Тому вагомим є вивчення та уточнення таких технологічних відкриттів, як винайдення нових видів фарфору, варіацій кам'яних мас (яшмової, базальтової, тростяної, агатової, мармурової), інноваційних гатунків фаянсу, визначення нетривіальних форм посуду, мотивів та способів їх декорування, притаманних лише для Великобританії. Ціннішим є висвітлення зв'язку британського «білого золота» з фарфором, фаянсом європейських Майсену та Севру, українських Корця, Баранівки, Глинсько, Межигір'я.

Зв'язок роботи з науковою темою кафедри/факультету.

Дослідження виконано відповідно до науково-дослідної теми факультету образотворчого мистецтва і дизайну 0116U003293 «Мистецькі практики України в європейському просторі», у межах якої здобувачем вивчено взаємозв'язок формотворення і декорування тонкої кераміки Англії й України, визначено підприємства останньої зазначеної країни, майстри яких зверталися до британські зразків фарфору-фаянсу у прото-дизайні місцевих виробів. Крім того, проаналізовано збережені у музейних і приватних колекціях України твори «білого золота» Великобританії.

Мета дослідження – визначити художньо-образні особливості мистецтва тонкої кераміки провідних виробництв Великобританії кінця XVIII – початку XX століть.

Завдання дослідження.

- 1) охарактеризувати історію становлення і розвитку виробництва тонкої кераміки Великобританії наприкінці XVIII – на початку XX століть і здійснити класифікацію продукції за матеріалами;
- 2) визначити найвагоміші художньо-промислові центри кераміки, розрізнити типологічні групи асортименту та визначити їх специфіку;
- 3) розкрити особливості формотворення та декорування тонкої кераміки Британії;

4) дослідити традиційні й новітні англійські технології створення фарфору, фаянсу, кам'яної маси;

5) окреслити творчість провідних художників в галузі розпису «білого золота», що працювали безпосередньо в Англії, Північній Ірландії, Шотландії й Уельсі;

6) порівняти досягнення кераміки Великобританії з іншими європейським промисловими центрами, дослідити їх взаємозбагачення;

7) з'ясувати значення і місце традиційної англійської кераміки в європейському мистецтві.

Об'єкт дослідження – мистецтво тонкої кераміки Великобританії кінця XVIII – початку XX століть.

Предмет дослідження – специфіка формотворення та декорування творів тонкої кераміки відомих провідних художньо-промислових центрів Великобританії.

Теоретико-методологічна основа роботи базується на:

– фундаментальних працях європейських мистецтвознавців, які охоплюють загальні питання теми чи суміжні галузі, які є вагомими для дослідження (Ф. Хупер, Т. Форрест, Р. Персалл, Е. Річардсон, Дж. Сандон, Х. Коутс);

– академічних наукових дослідженнях з історії розвитку виробництва фарфору-фаянсу Великобританії середини XVIII – початку XX століть (Л. Джевїт, Д. Годден, Дж. Сандон, Г. Сандон, С. Сміт);

– розвідках сучасних англійських експертів з керамічного мистецтва, які розглядають твори місцевих мануфактур і заводів (Р. Хенрівуд, І. Фрістон, Х. Баллоу, С. Маршед, П. Вуліскрофт);

– працях українських мистецтвознавців, які розглядали тонкокерамічні вироби англійського походження у контексті власних досліджень означеного мистецтва чи періоду (Ф. Петрякова, О. Школьна, Г. Решетньова).

Методи дослідження. Застосовано принцип наукової достовірності, аксіологічний герменевтичний, історико-хронологічний, історико-культурний і історико-порівняльний методи, метод мікро-історії, крос-культурний, культуротворчий, застосовано типологічний метод, формально-стилістичний і метод мистецтвознавчого аналізу.

Джерельна база дослідження складається з виробів тонкої кераміки, представлених у наступних колекціях фарфору-фаянсу: Музею Вікторії і Альберта, Художнього музею Британії, Музею королівського фарфору Вурстери, Музею Споуду, Національного музею Ліверпуля, Музею Сток-он-Тренту у Великобританії; Художнього музею Сіетлу в Австралії, Музею мистецтва Метрополітен у США. Українські фонди кераміки, які включають англійські твори: Національний музей мистецтва Богдана і Варвари Ханенків, історико-меморіальний музей Михайла Грушевського, СОХМ, Музей витончених мистецтв ім. О. Білого у м. Чорноморську, Миколаївський художній музей ім. В. В. Верещагіна, музей етнографії та художнього промислу Інституту народознавства НАН України.

Наукова новизна результатів дослідження.

Вперше: проаналізовано художньо-образну специфіку тонкої кераміки окремих мистецьких центрів Великобританії кінця XVIII – початку XX століть; виявлено впливи формотворення і декорування фарфору-фаянсу Англії на продукування виробів у Європі й Україні;

Уточнено: особливості типологічних груп асортименту фарфору-фаянсу Великобританії зазначеного періоду, охарактеризовано класифікацію продукції за матеріалами; специфіку та варіативність формотворення британських тонкокерамічних виробів, різноманіття мотивів розписів і технік декорування;

Поглиблено: інформацію щодо особливостей розвитку тонкої кераміки Англії, Північної Ірландії, Уельсу та Шотландії кінця XVIII – початку XX століть, технологічних і стилістичних відмінностей виробів окреслених частин країни; порівняльну характеристику тонкої кераміки Європи та, зокрема, Великобританії, їх взаємозбагачення;

Набуло подальшого розвитку: вивчення діяльності художньо-промислових центрів і провідних художників тонкої кераміки Великобританії кінця XVIII – початку XX, розкриття здобутків означеної країни для тонкокерамічного мистецтва

Теоретичне значення результатів дисертації полягає у комплексному розкритті особливостей продукування тонкої кераміки Великобританії, визначенні специфіки формотворення і декорування творів кінця XVIII – початку XX століть означеної країни.

Практичне значення результатів дисертації. Матеріали дослідження можуть бути використані для подальшого вивчення мистецтва європейської кераміки, служити доповненням інформації про вироби фарфору-фаянсу Великобританії означеної доби, що являють собою еталон вишуканого стилю та стриманість розкоші.

Апробація результатів дослідження.

Основні положення, висновки, практичні результати дисертації представлено в доповідях на 5 науково-практичних конференціях, семінарах, конференціях і форумах різного рівня: *міжнародних* – Міжнародна наукова конференція «IX Платонівські читання пам'яті академіка Платона Білецького» (Київ, 20 листопада 2021 р.) *всеукраїнських* – VII Всеукраїнська науково-практична конференція «Традиції та новітні технології у розвитку сучасного мистецтва» (Черкаси, 23 квітня 2021 р.); Всеукраїнська науково-практична конференція «Етнокультурні традиції в образотворчому мистецтві та дизайні України» (Київ, 11 травня 2023 р.); Інтернет Наукова конференція «Дослідження мистецтва і мистецтво як дослідження» (Львів, 15–16 листопада 2023 р.); Наукова конференція «Метавсесвіт української кераміки: питання збереження, реконструкції, оцифрування, експонування в умовах інформаційних викликів» (Київ, 11 грудня 2023 р.). Основні результати дисертаційної роботи обговорено й отримано позитивну оцінку на засіданнях кафедри образотворчого мистецтва, семінарах та щорічних звітних науково-

практичних конференціях Факультету образотворчого мистецтва Київського столичного університету імені Бориса Грінченка (м. Київ, 2020–2023 рр.).

Публікації. Основні результати дисертації висвітлено у 10 наукових публікаціях, із них 9 – одноосібні, 1 – у співавторстві: 3 статті – у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України; 7 публікацій (1 у співавторстві), у яких додатково висвітлено результати дисертації.

Наукові статті, опубліковані у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України*

1. Деточка О. М. Ботанічні мотиви у розписах тонкокерамічних виробів Великобританії середини XVIII – початку XIX століть. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Вип. 35 (том 2). 2021. С. 8–15. ISSN 2308-4855 (Print), ISSN 2308-4863 (Online). DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4r863/35-2-2> Веб-посилання на видання: <https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/38850/1/4.pdf>
2. Dietochka O. The influence of the East India company on the interrelation of fine ceramic art of Spain and England. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Вип. 44 (том 1). 2021. С. 56–63. ISSN 2308-4855 (Print) ISSN 2308-4863 (Online). DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/44-1-8> Веб-посилання на видання: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/44_2021/part_1/44-1_2021.pdf
3. Деточка О. М. Особливості формотворення тонкокерамічних чайників Британії другої половини XVII – першої половини XIX століть. Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих учених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Вип. 51. 2022. С. 110–117. ISSN 2308-4855 (Print), ISSN 2308-4863 (Online). DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-16> Веб-посилання на видання: http://www.aphn-journal.in.ua/archive/51_2022/16.pdf

Публікації, у яких додатково висвітлено результати дисертації
(статті в інших виданнях, матеріали конференції тощо)

1. Деточка О. М. Традиція зображення монархинь Великобританії в декоруванні тонкої кераміки кінця XVII–XX століть. Вісник КНУКіМ. 2023. Мистецтвознавство. 49. С. 8–16. ISSN 2410-1176. <https://doi.org/10.31866/2410-1176.49.2023.293277>. Веб-посилання на видання: <http://arts-series-knukim.pp.ua/article/view/293277>
2. Dietochka O., Ovcharenko O. Motifs of orientalism in fine ceramic art of England in the second half of XVIII – first half of XIX centuries. Paradigm of knowledge. Frankfurt. 2021. Vol. 6 (50). Pp. 51–65. ISSN 2520-7474 (Print). DOI [10.26886/2520-7474.6\(50\)2021.4](https://doi.org/10.26886/2520-7474.6(50)2021.4) Веб-посилання на видання: <http://surl.li/psmzcc>
3. Деточка О. М. Особливості поширення художньо-промислових центрів тонкої кераміки Великобританії. Традиції та новітні технології у

розвитку сучасного мистецтва. VII Всеукр. наук.-практ. конф. 23 квітня 2021 р. Черкаси: Видавець Третяков О. М. 2021, (7). С. 62–65. Веб-посилання на видання: <https://conf.artka.ck.ua/art/issue/view/14>

4. Деточка О. М. Зв'язок традиції формотворення срібла і тонкої кераміки Англії. Міжнародна наукова конференція IX Платонівські читання пам'яті академіка Платона Білецького. Міністерство культури та інформаційної політики України. Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. 20 листопада 2021 р. Київ: НАОМА, 2021. С. 144

5. Деточка О. М. Специфіка технології одрукування в оздобленні тонкої кераміки Англії другої половини XVIII – початку XIX століть. Етнокультурні традиції в образотворчому мистецтві та дизайні України. Всеукр. наук.-практ. конф. 11 травня 2023 р. Київ. Веб-посилання на програму заходу: <http://surl.li/pdgrb>

6. Деточка О. М. Взаємозв'язок мистецтва тонкої кераміки Англії та України. Дослідження мистецтва і мистецтво як дослідження. 15–16 листопада 2023 р. Львів. Львівська національна академія мистецтв.

7. Деточка О. М. Інноваційні риси формотворення й розписів тонкої кераміки Англії та України XIX – початку XX століть. Метавсесвіт української кераміки: питання збереження, реконструкції, оцифрування, експонування в умовах інформаційних викликів. 11 грудня 2023 р. Київ. Київський столичний університет імені Бориса Грінченка.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною роботою, здійсненою у галузі 02 Культура і мистецтво, за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація. Висновки і положення, які містять наукову новизну та практичне значення, ґрунтуються на результатах отриманих самостійно у ході дослідження. Вагомим є окреслення маловідомих творів британських мануфактур межі XIX–XX століть, виявлення впливів специфіки формотворення і оздоблення англійських тонкокерамічних творів на вироблення аналогічної продукції в Європі й Україні.

Кожна публікація авторки висвітлює ключові питання розвитку художньо-промислових центрів Великобританії, специфіку формотворення і декорування фарфору-фаянсу означеної країни.

У спільно підготовленій статті із О. Овчаренко «Motifs of orientalism in fine ceramic art of England in the second half of XVIII – first half of XIX centuries» особистий внесок здобувача полягає у детальній характеристиці шляхів поширення та значення орієнталізму на особливості формотворення й оздоблення тонкої кераміки Англії. Наведено низку зразків британського фарфору-фаянсу у прото-дизайні яких простежується віяння мистецтва Близького Сходу.

Структура та обсяг дисертації. Робота складається з переліку умовних позначень, вступу, чотирьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (169 позицій, з-поміж яких 140 – іноземними мовами), 6 додатків (на 98 сторінках). Праця містить 2 таблиць, 5 географічних карт і 215 світлин тонкокерамічних виробів. Загальний обсяг дисертації становить 274

сторінки, з яких 161 сторінка – основний текст, що відповідає вимогам, встановленим освітньо-науковою програмою Університету «Образотворче та декоративне мистецтво».

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація виконана фаховою українською мовою, текстове подання матеріалу відповідає стилю науково-дослідної мистецтвознавчої літератури.

Дотримання здобувачем академічної доброчесності в дисертації та наукових публікаціях, в яких висвітлено наукові результати дисертації. На підставі вивчення тексту дисертації і наукових публікацій, результатів автоматизованої перевірки на плагіат та їх експертної оцінки, встановлено, що дисертація і наукові публікації виконані самостійно, не містять академічного плагіату, фальсифікації, фабрикації, самоплагіату. Усі використані здобувачкою у тексті дисертації свої наукові праці без посилання на ці праці були попередньо опубліковані з метою висвітлення в них основних наукових результатів дисертації та вказані в анотації дисертації.

Відповідність змісту дисертації галузі знань та спеціальності. Зміст дисертації відповідає галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Рішення.

1. Дисертація Деточки Ольги Михайлівни «Мистецтво тонкої кераміки Великобританії кінця XVIII – початку XX століть: основні художньо-промислові центри, специфіка формотворення та декорування», подана на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація, є завершеним самостійним, актуальним науковим дослідженням і відповідає вимогам п. 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44 (зі змінами), наказу Міністерства освіти і науки України від 12.01.2017 №40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», затвердженого Міністерством юстиції України 03.02.2017 за №155/30023, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 №261(зі змінами).

2. Дисертація Деточки Ольги Михайлівни та наукові публікації, в яких висвітлено наукові результати дисертації, виконано на належному науковому рівні з дотриманням академічної доброчесності.

3. Деточка Ольга Михайлівна на високому рівні оволоділа методологією наукової та мистецтвознавчої діяльності, набула теоретичних знань, відповідних умінь, навичок та компетентностей. Здобувачка вільно володіє матеріалом.

4. Рекомендувати дисертацію «Мистецтво тонкої кераміки Великобританії кінця XVIII – початку XX століть: основні художньо-промислові центри, специфіка формотворення та декорування» Деточки Ольги Михайлівни до публічного захисту у разовій спеціалізованій вченій раді для присудження О.М. Деточці ступеня доктора філософії з галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Головуюча –
кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри декоративного мистецтва і реставрації
Факультету образотворчого мистецтва і дизайну
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Вероніка ЗАЙЦЕВА

Власний підпис
В. Зайцевої
(ПІБ)
ЗАСВІДЧУЄ
Людмила Іванівна Ганжілова
(посада)